

Vastaus kirjalliseen kysymykseen maksuhäiriömerkinnän säilytysaikojen lyhentämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Paula Risikon /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 689/2020 vp:

Miten hallitus aikoo toteuttaa eduskunnan edellyttämän maksuhäiriömerkinnän säilytysaikojen lyhentämisen ja

milloin hallitus tuo sitä koskevan hallituksen esityksen eduskuntaan?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Maksuhäiriömerkintöjä sekä niiden säilyttämisaikoja koskevat säännökset sisältyvät luottotietolakiin (527/2007). Lain tarkoituksena on varmistaa luotettavien luottotietojen saatavuus, turvata luottotietojen käsittelyssä yksityisyyden suoja sekä luonnollisten henkilöiden ja yritysten oikeus tulla arvioiduiksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella sekä edistää hyvää luottotietotapaa. Luottotiedoilla tarkoitetaan tietoja, jotka koskevat henkilön maksukykyä tai maksuhalukkuutta tai muulla tavalla kuvaavat kykyä vastata sitoumuksista.

Maksuhäiriötietoja on monen tyyppisiä. Luottotietorekisteriin saa henkilöluottotietoina tallettaa muun muassa konkurssia koskevia tietoja, velkajärjestelytietoja, viranomaisen toteamia maksuhäiriötietoja, kuten velkomustuomioita ja ulosottotietoja, velkojan ilmoittamia maksuhäiriötietoja ja velallisen tunnustamia maksuhäiriötietoja. Luottotietorekisteriin saa yrityksen maksuhäiriötietoina tallettaa muun muassa konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin talletettuja tietoja, tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla tai yksipuolisella tuomiolla todetut maksun laiminlyöntiedot, tiettyjä ulosottoasioita koskevat tiedot sekä tiedon velkojan erääntyneen ja riidattoman saatavan johdosta antamasta maksukehotuksesta. Maksuhäiriötietojen säilytysajat vaihtelevat merkinnän aiheuttaneen perusteen mukaan.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaan samalla kun positiivinen luottorekisteri otetaan käyttöön, lyhennetään myös maksuhäiriömerkintöjen kesto. Oikeusministeriö asetti 9.3.2020 ohjausryhmän ja alatyöryhmät valmistelemaan hallitusohjelmakirjauksen toteuttamiseksi tarvittavat lakimuutokset. Tarkoituksena oli, että ensi vaiheessa valmistellaan positiivisen luottotietorekisterin edellyttämä lainsäädäntö ja seuraavassa vaiheessa valmistellaan maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisen edellyttämät lainsäädäntömuutokset ottaen huomioon erityisesti perustettavan rekisterin tietosisältö.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 689/2020 vp

Asian tärkeyden ja koronakriisistä kuluttajille ja yrittäjille mahdollisten aiheutuvien lisääntyvien velkaongelmien vuoksi oikeusministeriö käynnisti keväällä kuitenkin erikseen selvityksen siitä, olisiko maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja mahdollista lyhentää jo ennen positiivisen luottotietorekisterin käyttöönottoa. Asiasta laadittu arviomuistio oli lausuntokierroksella 10.7.–21.8.2020. Lausuntokierroksella korostuvat näkemykset, joiden mukaan säilytysaikojen lyhentämiseen ennen positiivista luottorekisteriä liittyy riskejä niin ylivelkaantumisen kuin toimivien rahoitusmarkkinoiden näkökulmasta. Lausuntotiivistelmä julkaistaan lähiaikoina.

Maksuhäiriömerkinnät vaikuttavat monella tavalla rekisteröidyn henkilön arkielämän perusasioihin ja perustavanlaatuisten sopimusten solmintaan. Merkinnöillä on luotonsaannin lisäksi vaikutusta esimerkiksi asunnon tai vakuutusten hankintaan. Näin ollen kyse on yksilön kannalta hyvin fundamentaalisista kysymyksistä.

Luottotietojen saatavuudella ei kuitenkaan ole yhteiskunnan tai yksilönkään kannalta pelkästään kielteisiä vaikutuksia. Maksuhäiriömerkinnöillä on esimerkiksi tärkeä merkitys ylivelkaantumisen ehkäisyssä, koska yleensä luottotietojen menettäminen viime kädessä katkaisee lisävelkaantumisen. Luotonmyönnössä luottotietojen tarkastaminen on luottokelpoisuuden arvioinnin perusedellytys. Kuluttajasuojalain (38/1978) luottokelpoisuuden arviointia koskevan sääntelyn tavoitteena on ehkäistä luottoa hakevan kuluttajan ylivelkaantumista. Luottolaitostoinnista annettussa laissa (610/2014) edellytetyn luotto- ja vastapuoliriskien hallinnan vaatimuksen tavoitteena on taas turvata luottolaitoksen vakavaraisuus ja sitä kautta myös rahoitussektorin vakautta.

Maksuhäiriömerkintä ilmentää luotonhakijaan liittyvää luottoriskiä. Luottoriskin kannalta olennaista ei ole pelkästään se, onko velkoja luottokelpoisuuden arviointihetkellä suorittamatta. Luottoriskiin vaikuttaa tyypillisesti myös se, onko maksulaiminlyöntejä ollut lähimenneisyydessä. Näin ollen maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen vähentää luotonantajan saatavilla olevaa, luottoriskin arvioinnissa olennaista tietoa. Positiivisen luottorekisterin käyttöönoton myötä luotonhakijan taloudellista asemaa koskevan luotettavan tiedon saatavuus lisääntyy ja maksuhäiriömerkintöjen merkitys luottokelpoisuuden arvioinnissa vähenee.

Hallitusohjelman mukaan positiivinen luottotietorekisteri otetaan käyttöön hallituskauden aikana. Rekisterin perustamiseksi tarpeellinen lainsäädäntö valmistellaan suunnitellusti tällä hallituskaudella, mutta Verohallinnolta, eli rekisterin toteuttajalta, saadun tiedon mukaan rekisterin käyttöönotto on valitettavasti mahdollista vasta keväällä 2024 rekisterin teknisen toteutuksen vaatiman ajan johdosta. Eduskunnan lausumassa (EV 69/2020 vp – HE 53/2020 vp) edellytetty maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja koskevan lainsäädännön kiireellinen valmistelu vaatii sen, että työ koskien molempia esityksiä etenee. Oikeusministeriössä ollaan parhaillaan käynnistämässä lainvalmistelu maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämiseen liittyen, jotta esitys saadaan eduskunnalle niin pian kuin mahdollista, kuitenkin huomioiden laadukkaaseen lainvalmisteluun tarvittava aika.

Helsingissä 15.10.2020

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson